

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף יד.

מה דין שדה אחוזה ושדה מקנה בדינים דלהלן?

שדה אחוזה	כיצד פודה	האם מוסיף חומש	הקדישו וגאלו אחר (תוס')
שדה מקנה	לפי זרע חומר שעורים ²	בעלים : מוסיפים אחר : אינו מוסיף	יוצא לכהנים ¹
שדה אחוזה	לתי"ק : בשויו ³ לר' אליעזר : לפי זרע וכו'	אין מוסיפים	אינו יוצא

הקדיש שדה אחוזה מלאה אילנות⁴, וכן המקדיש ג' אילנות⁵ ממטע י' לבית סאה⁶, כיצד פודן?

למ"ד מקדיש בעין יפה מקדיש ⁷ (רב הונא)	לאילנות	לקרקע
למ"ד מקדיש בעין רעה מקדיש (ר' שמעון)	פודה בשוין	לפי זרע חומר שעורים בני שקלים
		לפי זרע חומר שעורים בני שקלים

¹ כתבו תוס' לעיל (דף יג: ד"ה יש) דה"ה דהוה מצי לומר לר"א חילוק אחר בין שדה אחוזה לשדה מקנה, שבשדה אחוזה אם פדאו אחר יוצא לכהנים ביובל, [בלא נפדה בכלל - ע' משנה לקמן כה:]. ואילו המקדיש שדה מקנה, בין אם פדאו אחר או לא פדאוהו בכלל או שפדה המקדיש בעצמו, הדין שחוזרת לבעלים הראשונים ביובל ולא מתחלקת לכהנים.

² פ"י, דגזה"כ הוא שלא מתחשבים בשווי האמיתי של השדה אלא נותן תשלום קבוע וכדלהלן, ובין אם היתה שדה זו בחולת המחוז ששם הקרקע זולה מאוד - יתן הערך הקצוב [וזו חומרא], ובין אם היה בפרדסות סבסטי שהוא מקום שהשדות יקרות הרבה יותר מהערך הכתוב בתורה - יתן את ערך הקצוב [וזו קולא]. וחשבון זרע חומר שעורים הוא, שאם הקדישו בשנה ראשונה של יובל, יתן על כל שטח אדמה, שאפשר לזרוע בו חומר (- כור) שעורים חמשים שקל כסף [ושטח זה הוא 75000 אמה מרובעות].

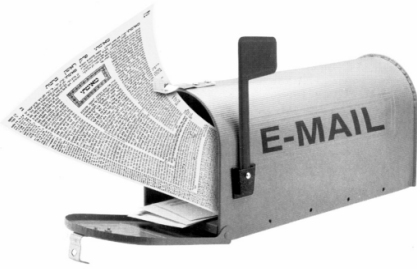
³ ת"ק ס"ל שזהו החילוק בין שדה אחוזה לשדה מקנה, אמנם ר"א ס"ל שאין זה החילוק - וכל השדות הנפדות מהקדש קצבה להם תורה בפדיונם זרע חומר שעורים בחמשים שקל, והחילוק הוא לענין חומש, שבשדה אחוזה אם הבעלים הם הפודים צריכים להוסיף חומש.

⁴ מפשטות לשון רב הונא משמע שכשהקדיש שדה מלאה אילנות אין חילוק באיזה צפיפות הם נטועים בשדה, או אם הם נטועים במטע י' לבית סאה, דהיות שהקדיש את הקרקע, האילנות שעליה קדושים ממילא. ורק כשהקדיש אילנות יש לדון כן לענין אם קדושה הקרקע. [אכן, ביקר הערך מחמת קושיא, העמיד גם את דברי רב הונא דוקא באופן שהיו נטועים עשרה לבית סאה. אלא שאין זה פשטות הסוגיא].

⁵ זהו המקרה בברייתא, והיינו באופן ההפוך מהמקרה של רב הונא, דרב הונא מיירי שהקדיש קרקע שעליה יש אילנות, ואילו הברייתא מיירי בהקדיש אילנות, ובזה יש תנאי, שדוקא אם נטועים בצפיפות של י' לבית סאה [שהוא שטח של 2500 אמות מרובעות, ויש לכל אילן 250 אמות רבועות], אז אם הקדיש האילנות קדושה גם הקרקע, אבל אם אינם נטועים כסדר זה - לא. ועתה באופן שקדוש גם הקרקע וגם האילנות, לרב הונא שמקדיש בעין יפה מקדיש - צריך לפדות לאילנות והקרקע כל אחד לבד וכדלקמן, ולמ"ד בעין רעה מקדיש - פודן כאחד.

⁶ באילנות גדולים הם ג' לבית סאה, ובנטיעות קטנות הם י' לבית סאה (תוס' ד"ה הקדיש).

⁷ מבואר בסוגיא שאין חילוק בהקדש עצמו בין מ"ד מקדיש בעין יפה או בעין רעה, אלא החילוק הוא רק לענין פדיון, שהמקדיש בעין יפה כוונתו שיקדשו כל אחד לחוד האילנות לבד והקרקע לבד, ולכן כשבא לפדותם צריך לפדות את האילנות לבד כדינם בשוים, ואת הקרקע לבד כדינה לפי זרע חומר שעורים [וזוהו מה שאמרו בגמ' "פודה וחוזר ופודה"]. אולם למ"ד מקדיש בעין רעה - כוונתו שיקדשו שניהם ביחד אילנות אגב קרקע, ולכן כשפודם דינו לפדותם ביחד, ופודה לקרקע לפי זרע חומר שעורים וכו' וממילא נפדים האילנות.

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף יד.

המקדיש באופנים דלהלן כיצד הוא פודה?

לקרקע	לאילנות	
לפי זרע חומר שעורים בני שקלים	פודה בשויין ¹	הקדיש אילנות לחוד וקרקע לחוד ²
לפי זרע חומר שעורים בני שקלים		הקדיש להדיא אילנות אגב קרקע ³

**המוכר שלש אילנות לחבירו ונטע כל אילן בשטח כדלהלן,
האם קנה קרקע כמלוא אורה וסלו או לא? [תוד"ה פחות].**

בהכי הרבה שטח - שנטוע אילן כל ט"ז אמות	בהכי פחות שטח - שנטוע אילן כל ח' אמות	
רנ"ו אמות ⁴	ס"ד אמות ⁵	לקושית התוס' [שמחשבים בריבוע]
ר"יז אמות	מ"ח אמות	לתירוץ התוס' [שמחשבים בעיגול] ⁶

¹ אמנם מבואר בסוגיא שלמ"ד דאזיל בתר פדיון [ומקדיש בעין רעה מקדיש], גם כאן שהקדיש בזה אחר זה פודה לאילנות אגב קרקע לפי זרע וכו', דכיון שסו"ס בשעת פדיון שניהם קדושים הרי זה כאילו שהקדישם ביחד.

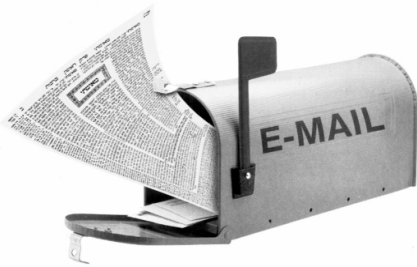
² זה הדין בברייתא, [והיינו באילנות שאין נטועות כסדרן ממטע י" לבית סאה, שאין קדושה הקרקע מחמת האילנות]. ואינו תלוי במקדיש בעין יפה או בעין רעה, אלא לכו"ע כיון שהקדישן כל אחד לחוד, לא יכול לפדות לאילנות אגב קרקע וצריך לפדות לאילנות בשווייהן, וקרקע לפי זרע וכו'.

³ גם בזה אינו תלוי אם מקדיש בעין יפה או בעין רעה, דכיון שלהדיא הקדיש אילנות אגב קרקע, גם כשפודה - פודה להם אגב קרקע לפי זרע וכו'.

⁴ הנה כשנכפיל ט"ז אמות אורך בט"ז רוחב, נקבל רנ"ו אמות מרובעות. והקשו תוס', דבסוגיין מבואר ששיעור יניקת אילן הוא עד ר"נ אמות, וא"כ איך יתכן שלגבי מכירה נאמר שאפי' בנטועים יותר משיעור יניקה ג"כ הדין שקנה קרקע, דמילא אם נטועים בפחות משיעור יניקה, בזה יש לחלק בין הקדש לבין מכירה, ולומר שלגבי הקדש אינו קדוש ולגבי מכירה תלוי בשיעור עבודתו, אבל לומר שיעור של רנ"ו אמות שהוא יותר גם משיעור עבודתו וגם משיעור יניקה, זה מנין.

⁵ הנה בגמ' בב"ב (דף פב.) תניא 'הקונה ג' אילנות והם משמונה אמות עד ט"ז קנה תחתיהן וביניהם וצידיהן כמלוא אורה וסלו'. פי', כשכל אילן נטוע תוך ריבוע של ח' אמות, נמצא ששטח כל אילן הוא ס"ד אמות שהם ח' אמות על ח' אמות, ואז הדין שקנה הקונה גם לקרקע. והוקשה לתוס' מסוגיין, דאמרינן שרק אם אילן נטוע בשטח של 250 אמות [דהיינו שנטוע ב15.8 אמה על 15.8 אמה לערך], הדין שאם הקדיש לג' אילנות קנה ההקדש גם לקרקע, אבל אם נטועים בצפיפות יותר לא קנה קרקע. ותירצו תוס', 'דיש חילוק בין מוכר למקדיש - ובמוכר לא בעינן כולי האי'. וביאור החילוק ע' ברשב"ם בב"ב (דף עב. ד"ה ממטע), שבהקדש אזלינן בתר יניקה - ואילן יונק משטח של 250 אמות מרובעות, ולכן אם היה נטוע באופן זה שיש לו קרקע כל צורך יניקתו והקדישו - כוונתו היא גם להקדיש הקרקע, אבל אם לא ניתן לו כ"כ קרקע לכל צורך יניקתו - א"כ כוונתו רק להקדיש את האילן ולא את הקרקע. אולם לגבי מכירה אינו תלוי ביניקה, אלא בצורך עבודת האילן, ואם הם נטועים בח' אמות על ח' אמות (שטח ס"ד אמה) הרי מכר גם את הקרקע, ואם הם רצופים יותר - הם כיער שעומד להעקר ולנטוע במקום אחר כתיקונו, בזה מכר רק את הקרקע ולא את האילנות.

⁶ פי', דתוס' על הקושיא הנ"ל תירצו שאה"נ במכירה לא מיירי שהם נטועים במרחק כ"כ גדול, ומה שאמרנו ח' אמות - היינו בעיגול - שהרדיוס שלו הוא ח' אמות, וכן כשאמר ט"ז אמות ג"כ מיירי בעיגול שהרדיוס שלו ט"ז אמות. והחשבון הוא לפי הכלל שמרובע יתר על עיגול רבע, ולכך כשנוריד רבע מ64 יעלה 48, וכשנוריד רבע מ256 יעלה 217. וא"כ במכר שהוא תלוי בשיעור עבודת הארץ שיערו חכמים שהוא מ8 אמות עד 16 בעיגול [דהיינו בשטח של 48 אמות עד 217 אמות]. ואילו בהקדש שתלוי ביניקה,

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף יד.

הקונה שדה מאביו והקדישה באופנים הבאים, איזה דין יש לה?

מת אביו ואח"כ הקדישה	הקדישה ואח"כ מת אביו	
כשדה אחוזה	כשדה אחוזה ¹	לר' שמעון ור' יהודה
כשדה אחוזה ²	כשדה מקנה	לר' מאיר

ערכין דף יד:

מה הם דיני שדה טרשים המבוארים בסוגיא?

כשהגיע יובל ולא פדאה / גאלה	כשבא לפדותה / לגואלה	
מתחלקת לכהנים ³	פודה בשויה	הקדיש שדה טרשים
חוזרת לבעלים	גואל בפחות מבי' שנים	מכר שדה טרשים

מה הם דיני המקדיש אילנות אליבא דרב פפא?

כשהגיע יובל ולא פדאה / גאלה	כשבא לפדותה / לגואלה	
אין יוצא לכהנים	פודה בשויין	הקדיש אילנות ⁴
אין חוזר לבעלים	אין גואל בפחות מבי' שנים	מכר אילנות

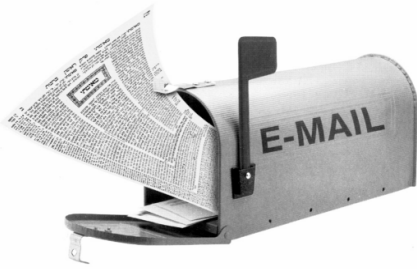
ויניקת אילן הוא ממאתים וחמשים אמות מרובעות. [אכן סיימו תוס', שבענין הקדש הוא מחלוקת תנאים, דברייתא דידן ס"ל כנ"ל, ואילו ר"ש ס"ל שגם בהקדש דינו כמו מכירה לענין הקרקע].

¹ ומבואר בגמ' דאף שודאי הוא דהפסוק "אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו", צריכים אנו לדרשת ר"מ גבי קנה שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדישה, מ"מ אין ראיה מכאן שאזלי ר' יהודה ור' שמעון בתר פדיון, לומר שכיון שבשעת הפדיון הוא כבר ירשה - לכן יש לה דין שדה אחוזה, דאפי' אם לא ניזיל בתר פדיון ידעין שגם בהקדישה ואח"כ מת אביו היא כשדה אחוזה, מזה שהוסיפה התורה לומר "אשר לא משדה אחוזתו", דתיבת "משדה" באה ללמד שכל שדה שראויה להיות שדה אחוזה אין לה דין שדה מקנה, ולכך גם בהקדישה ואח"כ מת אביו אין לה דין שדה מקנה אלא שדה אחוזה.

² והטעם שגם בזה צריך פסוק אף שהקדישה רק אחר שירשה, מ"מ כיון שלידו באה בתורת שדה מקנה, הו"א שאין מיתת אביו משנה כלום, ולזה קמ"ל קרא שבכל אופן נקראת שדה אחוזה.

³ והיינו באופן שפדאה אחר, ואם לא פדאה אף אחד - דינה מפורש במשנה לקמן (דף כה:).

⁴ ולא מיירי בהקדיש ג' אילנות ממטע עשרה לבית סאה, ולכן לא קדושה הקרקע שתחת האילן, הגם שאמרי נהרדעי שמי שמוכר אילן קונה את הקרקע שתחתיו עד התהום - וא"כ לפ"ז יפדה את האילן אגב הקרקע, דזה דוקא בבא מחמת טענה - שטוענו שהזכיר לו שם קרקע. [עכ"פ מוכח מדברי רב פפא דלא ס"ל כרב הונא (לעיל בעמוד א'), דמזה שאמרו כאן לשיטת רב פפא שאם היתה קדושה גם הקרקע שתחת האילן היה פודה את האילנות אגב הקרקע, ש"מ דלא ס"ל כרב הונא שאמר שצריך לפדות גם את האילנות בשויין וגם את הקרקע].

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף יד:

**כיצד רצתה הגמ' בהוה אמינא ללמוד חומש בשדה מקנה, וכיצד דחתה למסקנא.
[תוד"ה איבעיא, ותוד"ה הוה (לקמן בעמוד א')].**

לדחיית הגמ'	להוה אמינא ¹	
לרבא: לא ילפינן גזירה שוה ² לברייתא: הוקש לערכין שאין חומש	בגזירה שוה	לפשטות הסוגיא
	בבמה מצינו ³	לתירוץ השני בתוד"ה הוה

מה דין הבעלים בתשלומים כשהשור שלהם המית או הזיק באופנים הנ"ל?

כשחבל בעבד או בבן חורין	כשהמית עבד או בן חורין	
לרבנן: משלמים חצי נזק לר"ע: משלמים נזק שלם	הבעלים פטורים מתשלומים	בשור תם
משלמים נזק שלם	בעבד: משלמים קנס בבן חורין: משלמים את שויו	בשור מועד

¹ הנה הגמ' הסתפקה, האם לרבנן שחלקו על ר"א וחילקו בין שדה אחוזה לשדה מקנה לענין כיצד פודה - האם פודה בשויו או לפי זרע חומר וכי', סבירא להו גם כן לחלוק על ר"א במה שאמר שהחילוק בין שדה אחוזה לשדה מקנה הוא לענין חומש, ויסברו שיש חומש גם בשדה מקנה מכח לימוד של גזירה שוה של "וחשב" משדה אחוזה לשדה מקנה, או לית להו גזירה שוה.

² אמר רבא, דמסתברא שאין להם את הגזירה שוה, דכיון שגילתה תורה חומש גבי מקדיש שדה אחוזה וגבי מקדיש ביתו, אי"כ "הוה להו ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים". וא"א ללמוד לחומש בשדה מקנה משדה אחוזה. והקשו בתוס' (ד"ה איבעיא להו), דהכלל הזה מצינו אותו לענין בנין אב, אבל לענין גזירה שוה לכאורה גם משני כתובים אפשר ללמוד. ותירצו תוס', דכיון שאפשר היה ללמוד בגזירה שוה חומש במקדיש ביתו משדה אחוזה, ובכל אופן לא למדנו - וחזרה תורה לכתוב דין חומש במקדיש ביתו, שמע מינה שאין ללמוד משדה אחוזה אפי' בגזירה שוה, דאם היה אפשר ללמוד היינו לומדים מקדיש ביתו משדה אחוזה בגזירה שוה. אלא שבמעמוד הבא (בתוס' ד"ה הוה) חזרו להקשות, שלא מצינו לכאורה גזירה שוה בין מקדיש ביתו לשדה אחוזה, וכל מה שאפשר ללמודם הוא רק בבמה מצינו [וחוזרת הקושיא הנ"ל, דמה שמצינו שחזרה התורה לכתוב שוב במקדיש ביתו הוא משום שאין לנו גזירה שוה, אבל לגבי שדה מקנה שיש גזירה שוה שפיר יהיה אפשר ללמוד משדה אחוזה אפי' שהוא ב' כתובים]. ותירצו תוס' בתירוץ הראשון והשלישי שכן יש גזירה שוה בין שדה אחוזה למקדיש ביתו, ע"ש.

³ בתירוץ השני על הקושיא הנ"ל תירצו תוס', שאה"נ אין כאן גזירה שוה אלא רק במה מצינו, וגם מה שרצתה הגמ' עתה ללמוד שדה מקנה משדה אחוזה גם זה הוא בלימוד של במה מצינו - הגם שנקטה הגמ' בלשון גזירה שוה, ועתה שפיר מובן דחיית הגמ' דהוה ב' כתובים הבאים כאחד, דהרי מזה שלא למדנו מקדיש ביתו משדה אחוזה בבמה מצינו, ש"מ שאי אפשר ללמוד משדה אחוזה כלל.